

Komisja Egzaminacyjna dla Aktuariuszy

LXXX Egzamin dla Aktuariuszy

Sesja egzaminacyjna w dniu 4 marca 2019r.

Matematyka finansowa

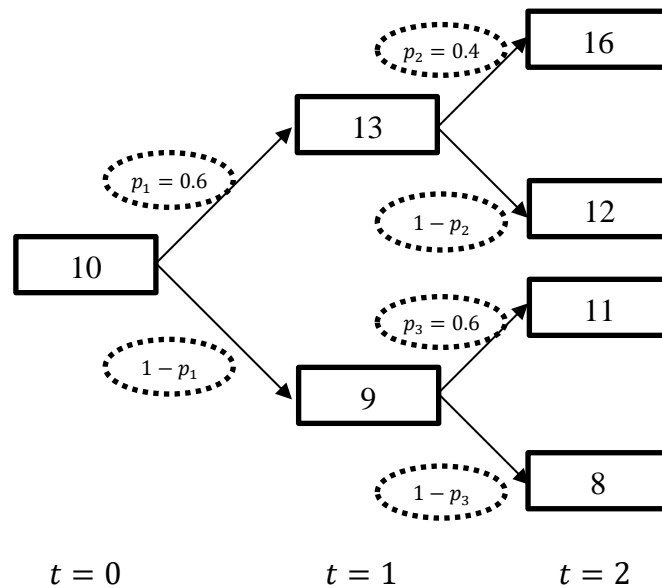
Imię i nazwisko osoby egzaminowanej: .....

Czas trwania egzaminu: 100 minut

Zadanie 1.

Rozważmy dwuokresowy model rynku $\mathcal{M} = (S_t^0, S_t^1)$, gdzie S_t^0 opisuje cenę aktywa bezryzykownego, podczas gdy S_t^1 opisuje cenę niepłacącej dywidendy akcji, $t = 0, 1, 2$. Zakładamy, że $S_0^0 = 1$, natomiast $S_0^1 = 10$. Przyjmujemy, że kapitalizacja jest ciągła, a oprocentowanie stałe i równe w skali jednego okresu $r = 3\%$.

Proces cen akcji S_t^1 opisany jest następująco:

Proszę wyznaczyć wartość w chwili 0 V_0 dla portfela replikującego dla opcji binarnej o funkcji wypłaty:

$$X(S_2^1) = \begin{cases} 1 & \text{gdy } S_2^1 > 14 \\ 0 & \text{w p.p.} \end{cases}$$

Proszę podać najbliższą odpowiedź.

- (A) 0.057
- (B) 0.107
- (C) 0.157
- (D) 0.207
- (E) 0.257

Zadanie 2.

Niech $T_0 = 0$. Rozważmy rynek Blacka-Scholesa, na którym nie ma możliwości arbitrażu. Na rynku dostępne są niepłacące dywidendy akcje $\mathcal{A}$ o cenie $S_{T_0} = 100$.

Spółka ABC sprzedaje produkt inwestycyjny z gwarancją, przy czym gwarancja skonstruowana jest w taki sposób, iż wypłata z niej jest ekwiwalentna wypłacie z dwuletniej europejskiej opcji sprzedaży na akcję $\mathcal{A}$ z ceną wykonania $K = 105$.

Przez N oznaczmy dystrybuantę rozkładu normalnego o średniej 0 i wariancji 1.

Niech σ opisuje zmienność cen akcji $\mathcal{A}$, stopa wolna od ryzyka $r = 2\%$, natomiast

$$d_1 = \frac{1}{\sigma\sqrt{2}} \left(\ln \left(\frac{S_0}{K} \right) + 2 \left(r + \frac{\sigma^2}{2} \right) \right), \quad d_2 = d_1 - \sigma\sqrt{2}.$$

Przyjmijmy, że w chwili T_0 zachodzi:

- $N(d_1) = 0.84134$
- $N(d_2) = 0.70540$.

W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z gwarancją spółka ABC stosuje strategię budowy portfela replikującego, zakładającą inwestycje w instrument wolny od ryzyka oraz w akcję $\mathcal{A}$. Proszę określić kwoty zainwestowane w chwili T_0 w instrument wolny od ryzyka (V^B) oraz akcję $\mathcal{A}$ ($V^{\mathcal{A}}$). Proszę podać najbliższą wartość.

- (A) $(V^B, V^{\mathcal{A}}) = (29.72, -15.87)$
- (B) $(V^B, V^{\mathcal{A}}) = (27.72, -13.87)$
- (C) $(V^B, V^{\mathcal{A}}) = (25.72, -11.87)$
- (D) $(V^B, V^{\mathcal{A}}) = (23.72, -9.87)$
- (E) $(V^B, V^{\mathcal{A}}) = (21.72, -7.87)$

Zadanie 3.

Dane są dwa fundusze Φ i Ψ . W chwili 0 na fundusz Φ wpłacana jest kwota 2, natomiast na fundusz Ψ – kwota $\frac{1}{3}$. Zakumulowana wartość wpłaconych w chwili 0 kwot wynosi:

- $2 + 3t$, $t > 0$, w przypadku funduszu Φ ,
- $\frac{1}{3} + \frac{1}{72}t^3$, $t > 0$, w przypadku funduszu Ψ .

Wartość $T > 0$, dla której intensywność oprocentowania $\delta_{\Phi}(T)$ dla funduszu Φ jest równa intensywności oprocentowania $\delta_{\Psi}(T)$ dla funduszu Ψ , wynosi (proszę podać najbliższą wartość):

- (A) 1.0
- (B) 1.5
- (C) 2.0
- (D) 2.5
- (E) 3.0

Zadanie 4.

Rozważmy model Vašiček'a dla stopy procentowej, zadany następującym równaniem:

$$dr(t) = (b - ar(t))dt + \sigma dW(t), \quad a > 0, \quad r(0) = 0$$

gdzie $W(t)$ jest procesem Wienera. Przez $N(\mu, \delta^2)$ oznaczmy rozkład normalny o średniej μ i wariancji δ^2 . Proszę określić rozkład $r(t)$.

(A) $r(t) \sim N\left(\frac{b}{2a}(1 - e^{-at}), \frac{\sigma^2}{2a}(1 + e^{-2at})\right)$

(B) $r(t) \sim N\left(\frac{b}{2a}(1 - e^{-at}), \frac{\sigma^2}{2a}(1 - e^{-at})\right)$

(C) $r(t) \sim N\left(\frac{b}{a}(1 - e^{-at}), \frac{\sigma^2}{a}(1 - e^{-at})\right)$

(D) $r(t) \sim N\left(\frac{b}{a}(1 - e^{-at}), \frac{\sigma^2}{2a}(1 - e^{-2at})\right)$

(E) $r(t) \sim N\left(\frac{b}{a}(1 + e^{-at}), \frac{\sigma^2}{2a}(1 + e^{-2at})\right)$

Zadanie 5.

Niech $T_0 = 0$. Rozważmy rynek Blacka-Scholesa, na którym nie ma możliwości arbitrażu i opcję wyboru (*chooser option*) na niepłacącą dywidendy akcje $\mathcal{A}$. Nabywca tej opcji będzie miał prawo określenia w chwili $T_1 = 1$, czy kontrakt ten jest opcją kupna czy też opcją sprzedaży (z ceną wykonania $K = 120$ oraz datą wygaśnięcia $T_2 = 3$). Wiedząc, że $S_0 = 100$, $r = 5\%$, oraz współczynnik zmienności dla akcji $\mathcal{A}$ wynosi $\sigma = 0.18$ proszę określić wartość najbliższą cenie opcji wyboru w chwili T_0 :

- (A) 16.0
- (B) 18.0
- (C) 20.0
- (D) 22.0
- (E) 24.0

Zadanie 6.

Na rynku Blacka-Scholesa akcja $\mathcal{A}$ ma cenę PLN 114. W skali roku oczekiwany zwrot wynosi $\mu = 2.0\%$, natomiast współczynnik zmienności $\sigma = 10\%$. Proszę wyznaczyć 95% przedział ufności dla ceny akcji $\mathcal{A}$ za 6 miesięcy (proszę podać najbliższą odpowiedź).

- (A) (94.0 – 137.9)
- (B) (96.0 – 135.9)
- (C) (98.0 – 133.9)
- (D) (100.0 – 131.9)
- (E) (102.0 – 129.9)

Zadanie 7.

Rozważmy rentę wieczystą, płaconą z góry, o ratach R . Przyjmijmy, że stopa procentowa jest stała w całym okresie wypłacania renty. Renta posiada trzech beneficjentów – beneficjenta A, który otrzyma pierwsze n rat, beneficjenta B, który otrzyma kolejne $3n$ rat i beneficjenta C, który otrzyma wszystkie pozostałe raty.

Wiedząc, że na moment $t = 0$ wartość obecna ciągu płatności jaką otrzyma beneficjent A stanowi 20.5% wartości obecnej renty wieczystej, proszę określić jaką część (na moment $t = 0$) wartości obecnej renty wieczystej otrzyma beneficjent C.

Proszę podać najbliższą wartość.

- (A) 25%
- (B) 30%
- (C) 35%
- (D) 40%
- (E) 45%

Zadanie 8.

Kredyt o wartości 400 000 będzie spłacany równymi ratami płatnymi na koniec każdego miesiąca przez okres 20 lat. Nominalna, roczna stopa kredytu wynosi $i^{(12)} = 5\%$ przy miesięcznej kapitalizacji odsetek.

Niech N oznacza numer raty, w której pierwszy raz spłata kapitału będzie co najmniej dwa razy większa od spłaty odsetek, a M numer raty, w której pierwszy raz spłata kapitału będzie co najmniej trzy razy większa od spłaty odsetek. Proszę podać różnicę $M - N$.

- (A) 25
- (B) 26
- (C) 27
- (D) 28
- (E) 29

Zadanie 9.

Renta wieczysta wypłaca raty na koniec każdego parzystego roku. Wielkość raty wypłacanej na końcu roku $2n$, gdzie $n = 1, 2, 3, \dots$ wynosi:

$$\frac{n \cdot (2n + 1)}{7^n}.$$

Proszę wskazać wzór wyrażający skapitalizowaną wartość tej renty na początku pierwszego roku, jeżeli czynnik dyskontowy jest równy v .

(A) $\frac{49v^4 + 147v^2}{343 - 147v^2 + 21v^4 - v^6}$

(B) $\frac{49v^4 + 7v^2}{343 + 147v^2 + 21v^4 + v^6}$

(C) $\frac{7v^4 + 49v^2}{343 - 147v^2 + 21v^4 - v^6}$

(D) $\frac{49v^4 + 147v^2}{343 + 147v^2 + 21v^4 + v^6}$

(E) $\frac{7v^4 + 147v^2}{343 - 147v^2 + 21v^4 - v^6}$

Zadanie 10.

Rozważmy kredyt o wartości $K = 800\,000$. Kredyt ten będzie spłacany równymi ratami R_1 płatnymi na koniec każdego miesiąca przez okres 30 lat. Nominalna, roczna stopa kredytu wynosi $i^{(12)} = 6\%$ przy miesięcznej kapitalizacji odsetek.

Natychmiast po zapłaceniu 120 raty kredytobiorca rozważa dokonanie spłaty 20% pozostałego salda zadłużenia. Rata kredytu przeliczona zostałaby wówczas przy założeniu, że sposób płatności i liczba pozostałych do zapłaty rat się nie zmienia. Nowa rata kredytu wynosiłaby R_2 .

Niech dla $i = 1,2$ oraz $m = 121, \dots, 360$ kwota $R\_KAP_i^m$ opisuje kwotę spłaty kapitału w kwocie R_i dla raty płatnej w miesiącu o numerze m . Proszę wyznaczyć

$$\frac{R\_KAP_1^{300}}{R\_KAP_2^{300}}$$

- (A) 125%
- (B) 130%
- (C) 135%
- (D) 140%
- (E) 145%

Dystrybuanta rozkładu normalnego $N(0,1)$

z	0.00	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
0.0	0.50000	0.50399	0.50798	0.51197	0.51595	0.51994	0.52392	0.52790	0.53188	0.53586
0.1	0.53983	0.54380	0.54776	0.55172	0.55567	0.55962	0.56356	0.56749	0.57142	0.57535
0.2	0.57926	0.58317	0.58706	0.59095	0.59483	0.59871	0.60257	0.60642	0.61026	0.61409
0.3	0.61791	0.62172	0.62552	0.62930	0.63307	0.63683	0.64058	0.64431	0.64803	0.65173
0.4	0.65542	0.65910	0.66276	0.66640	0.67003	0.67364	0.67724	0.68082	0.68439	0.68793
0.5	0.69146	0.69497	0.69847	0.70194	0.70540	0.70884	0.71226	0.71566	0.71904	0.72240
0.6	0.72575	0.72907	0.73237	0.73565	0.73891	0.74215	0.74537	0.74857	0.75175	0.75490
0.7	0.75804	0.76115	0.76424	0.76730	0.77035	0.77337	0.77637	0.77935	0.78230	0.78524
0.8	0.78814	0.79103	0.79389	0.79673	0.79955	0.80234	0.80511	0.80785	0.81057	0.81327
0.9	0.81594	0.81859	0.82121	0.82381	0.82639	0.82894	0.83147	0.83398	0.83646	0.83891
1.0	0.84134	0.84375	0.84614	0.84849	0.85083	0.85314	0.85543	0.85769	0.85993	0.86214
1.1	0.86433	0.86650	0.86864	0.87076	0.87286	0.87493	0.87698	0.87900	0.88100	0.88298
1.2	0.88493	0.88686	0.88877	0.89065	0.89251	0.89435	0.89617	0.89796	0.89973	0.90147
1.3	0.90320	0.90490	0.90658	0.90824	0.90988	0.91149	0.91309	0.91466	0.91621	0.91774
1.4	0.91924	0.92073	0.92220	0.92364	0.92507	0.92647	0.92785	0.92922	0.93056	0.93189
1.5	0.93319	0.93448	0.93574	0.93699	0.93822	0.93943	0.94062	0.94179	0.94295	0.94408
1.6	0.94520	0.94630	0.94738	0.94845	0.94950	0.95053	0.95154	0.95254	0.95352	0.95449
1.7	0.95543	0.95637	0.95728	0.95818	0.95907	0.95994	0.96080	0.96164	0.96246	0.96327
1.8	0.96407	0.96485	0.96562	0.96638	0.96712	0.96784	0.96856	0.96926	0.96995	0.97062
1.9	0.97128	0.97193	0.97257	0.97320	0.97381	0.97441	0.97500	0.97558	0.97615	0.97670
2.0	0.97725	0.97778	0.97831	0.97882	0.97932	0.97982	0.98030	0.98077	0.98124	0.98169
2.1	0.98214	0.98257	0.98300	0.98341	0.98382	0.98422	0.98461	0.98500	0.98537	0.98574
2.2	0.98610	0.98645	0.98679	0.98713	0.98745	0.98778	0.98809	0.98840	0.98870	0.98899
2.3	0.98928	0.98956	0.98983	0.99010	0.99036	0.99061	0.99086	0.99111	0.99134	0.99158
2.4	0.99180	0.99202	0.99224	0.99245	0.99266	0.99286	0.99305	0.99324	0.99343	0.99361
2.5	0.99379	0.99396	0.99413	0.99430	0.99446	0.99461	0.99477	0.99492	0.99506	0.99520
2.6	0.99534	0.99547	0.99560	0.99573	0.99585	0.99598	0.99609	0.99621	0.99632	0.99643
2.7	0.99653	0.99664	0.99674	0.99683	0.99693	0.99702	0.99711	0.99720	0.99728	0.99736
2.8	0.99744	0.99752	0.99760	0.99767	0.99774	0.99781	0.99788	0.99795	0.99801	0.99807
2.9	0.99813	0.99819	0.99825	0.99831	0.99836	0.99841	0.99846	0.99851	0.99856	0.99861
3.0	0.99865	0.99869	0.99874	0.99878	0.99882	0.99886	0.99889	0.99893	0.99896	0.99900
3.1	0.99903	0.99906	0.99910	0.99913	0.99916	0.99918	0.99921	0.99924	0.99926	0.99929
3.2	0.99931	0.99934	0.99936	0.99938	0.99940	0.99942	0.99944	0.99946	0.99948	0.99950
3.3	0.99952	0.99953	0.99955	0.99957	0.99958	0.99960	0.99961	0.99962	0.99964	0.99965
3.4	0.99966	0.99968	0.99969	0.99970	0.99971	0.99972	0.99973	0.99974	0.99975	0.99976
3.5	0.99977	0.99978	0.99978	0.99979	0.99980	0.99981	0.99981	0.99982	0.99983	0.99983
3.6	0.99984	0.99985	0.99985	0.99986	0.99986	0.99987	0.99987	0.99988	0.99988	0.99989
3.7	0.99989	0.99990	0.99990	0.99990	0.99991	0.99991	0.99992	0.99992	0.99992	0.99992
3.8	0.99993	0.99993	0.99993	0.99994	0.99994	0.99994	0.99994	0.99995	0.99995	0.99995
3.9	0.99995	0.99995	0.99996	0.99996	0.99996	0.99996	0.99996	0.99996	0.99997	0.99997

Egzamin dla Aktuariuszy
Sesja egzaminacyjna w dniu 4 marca 2019r.

Matematyka finansowa

Arkusz odpowiedzi*

Imię i nazwisko : .....

Pesel .....

Zadanie nr	Odpowiedź	Punktacja ♦
1	B	
2	A	
3	C	
4	D	
5	C	
6	D	
7	D	
8	D	
9	E	
10	A	

* Oceniane są wyłącznie odpowiedzi umieszczone w *Arkuszu odpowiedzi*.

♦ Wypełnia Komisja Egzaminacyjna.